MEOSZ Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége

1032 Budapest, San Marco utca 76.
+36 1 388 2387, +36 1 388 2388
meosz@meosz.hu www.meosz.hu

A MEOSZ észrevételei az EFOP - 2.2.2. kódszámú felhívásával kapcsolatosan: Részleges kontra teljes kiváltás

A Felhívás tervezete a „részleges kiváltás”-ra alapuló megközelítést teszi magáévá, azaz nem kötelezi a pályázó intézményeket arra, hogy minden, a pályázó intézményben élő fogyatékos személyt bevonjon a kiváltási folyamatba. A felhívás tervezete nem mondja ki, hogy a kiváltási folyamatban részt vevő intézményeket be kell zárni. A „részleges kiváltás“ egyik eleme, hogy a Felhívás 4.4.2. Kiváltási kritériumok fejezetének 6.4. pontja alapján 2 pont adható abban az esetben, ha bemutatásra kerül a szakmai programban, hogy súlyos halmozott fogyatékos személyek is bevonásra kerülnek a kiváltási folyamatban.

A MEOSZ nem ért egyet a „részleges kiváltással“! A kiváltási folyamatban részt vevő intézményeket be kell zárni és a pályázó intézmények minden lakóját be kell vonni a kiváltási folyamatba. Mindez azt jelenti, hogy „teljes kiváltást“ kell megvalósítani a pályázatban résztvevő intézményekben. A „részleges kitagolás“ sérti

- **a CRPD 1., 2., 5., és 19. cikkét;**
- **az Európai Unió Alapjogi Chartájának 1., 21(1) és 26. cikkét;**
- **az Európai Unióról szóló Szerződés 2., 3(3), és 6(3) cikkét;**
- **az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 216(2) cikkét; valamint**
- **az Európai Parlament és a Tanács 1304/2013/EU Rendeletének 7 cikkét.**

Elemzésünkben amellett érvelünk, hogy

- a „részleges kiváltás” emberi jogi és szakmai aggályokat vet fel;
- a „teljes kiváltás” megfelel az emberi jogi és szakmai elvárásoknak, amennyiben személyközpontú megközelítésre épül, valamint megfelelő közösségi alapú szolgáltatások kiépítése és fenntartása társul hozzá, továbbá a CRPD 4(3) cikke a folyamat során implementálásra kerül.

A részleges kiváltás esetén a folyamatban résztvevő lakók kiválasztására irányuló eljárás fogyatékosságon alapuló hátrányos megkülönböztetéshez vezet, mivel a Felhívás tervezete arra ösztönöz, hogy az „enyhén fogyatékos emberek” kerüljenek bevonásra a kitagolási folyamatokba, míg a „súlyos halmozott fogyatékos személyek” nagy valószínűséggel továbbra is az intézményben maradnak, vagy más nagy létszámú intézményi ellátásba kerülnek. **Az a bánásmód, amely a kiváltási folyamatban fogyatékos emberek között a károsodásuk/fogyatékosságuk súlyossága, illetve a képességeik alapján tesz különbséget úgy, hogy kedvezőtlenebb helyzetbe hozza a „súlyos halmozott fogyatékos személyeket”, hátrányos megkülönböztetést valósít meg.** Ezen nem változtat az sem, hogy a Felhívás 4.4.2. Kiváltási kritériumok fejezetének 6.4. pontja alapján 2 pont adható abban az esetben, ha bemutatásra kerül a szakmai programban, hogy súlyos halmozott fogyatékos személyek is bevonásra kerülnek a kiváltási folyamatban.

A CRPD értelmében, elfogadhatatlan bárkinek, bármely fogyatékossága alapján történő hátrányos megkülönböztetése [Pl.: Preambulum h)-j) pontok; 1. cikk, 2. cikk, 5. cikk]. Hasonlóan rendelkezik az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdése, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21(1) cikke; az Európai Unióról szóló Szerződés 2., 3(3), és 6(3) cikke; az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU Rendeletének 7. cikke. Az Európai Parlament és a Tanács 1304/2013/EU Rendelete hangsúlyozza, hogy „az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 10. cikkének megfelelően az ESZA által finanszírozott prioritások végrehajtásának hozzá kell járulnia (…) a fogyatékosságon (…) alapuló megkülönböztetés elleni küzdelemhez, különös figyelmet fordítva a többszörös megkülönböztetéssel szembesülőkre” [Preambulum (19) bekezdés].

A károsodás/fogyatékosság súlyossága, illetve a fogyatékos emberek képességei alapján történő különbségtételt tiltja a CRPD önálló életvitelről és a közösségbe való befogadásról szóló 19. cikke is, melynek nyitó mondata szerint:

> „Az Egyezményben részes államok elismerik a fogyatékossággal élő személyek egyenlő jogát a közösségben való élethez (...)"

A magyar szöveg nem annyira egyértelmű mint az Egyezmény hivatalos angol nyelvű szövege, amely szerint:

> „States Parties to this Convention recognize the *equal right of all persons with disabilities* to live in the community (...)"

Az angol nyelvű megfogalmazás határozottabban fogalmaz, mint a magyar, amikor azt mondja ki, hogy *minden* fogyatékos személynek *egyenlő joga van* a közösségben való élethez. Nem lehet tehát különbséget tenni a kitagolási folyamatokban (sem) a károsodás/fogyatékosság súlyossága, illetve a fogyatékos emberek képességei alapján.

Az Európai Unió és a tagállamai számára kötelező a CRPD-ben vállalt kötelezettségek betartása, melynek jogi alapját többek között az Alaptörvény *Q)* cikkének (2)-(3) bekezdései és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 216(2) cikke képezi. Az Alaptörvény *Q)* cikkének (2)-(3) bekezdése értelmében:

> „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé."

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 216(2) cikke értelmében:

> „az Unió által megkötött megállapodások kötelezőek az Unió intézményeire és tagállamaira."

A fogyatékos személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásának stratégiájáról és a végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1257/2011. (VII.21.) Korm. határozat – bár jelentősen hosszú határidővel – minden lakó kiváltását tűzte ki célul, mégis jelenleg a nagy intézményekben élő emberek kiköltözésére és a közösségi típusú szolgáltatásokra való áttérésre egyetlen forrás azonosítható be, az uniós forrásból megvalósuló EFOP - 2.2.2. kódszámú pályázat, mely a pályázatot kiíró minisztérium szerint előreláthatóan 3000-4000 ember költözését fogja jelenteni. Nem látszik, hogy a fennmaradó fogyatékos emberek kiváltása milyen ütemben fog megtörténni, így még hangsúlyosabbá válik, hogy az EFOP - 2.2.2. pályázat – a CRPD ratifikálásával vállalt jogi és morális elköteleződést követve – valódi motorja legyen a kiváltási reformoknak.

A „részleges kiváltás" nem eredményezné az intézmények számának csökkenését, hiszen intézménybezásársra nem kerülne sor. Ez pedig magában foglalja azt a veszélyt, hogy a kitagolt férőhelyeket évek múltán az intézmény fenntartója újra feltölti. Ha az intézmények nem zárnak be, akkor ezzel érdekeltté válhat a fenntartó abban is, hogy a megüresedett férőhelyeket máshogyan hasznosítsa, például más célcsoportot költöztessen a megüresedett férőhelyekre. Így, fogyatékos emberek intézményi elhelyezésére előírt létszámstop esetén, hajléktalan vagy idős emberek élhetnek majd az intézmény falai között. A részleges kitagolás esetében vélelmezhető továbbá, hogy az új szolgáltatásra való áttérést alámossa a korábbi gyakorlat, hiszen egyszerűbb például a régi intézménybe visszajárni, mint a közösségi szolgáltatásokat kiépíteni. Fentieken túlmenően az EFOP 2.2.2. projekt sikerét befolyásolja, hogy koncentráltan történik-e meg egyes intézmények bezárása és a teljes helyi szolgáltatás-struktúra reformja, vagy mindenhol történik „valami".

Mindezek alapján a kitagolandó intézményekben élő minden fogyatékos személyt be kell vonni a kiváltási folyamatokba, azaz a „teljes kitagolást" kell megvalósítani! Mindemellett a MEOSZ hangsúlyozni kívánja, hogy a „teljes kiváltás" megfelel az emberi jogi és szakmai elvárásoknak, azonban csak abban az esetben lehet a nemzetközi előírásoknak megfelelő és hatékony, amennyiben

- **személyközpontú megközelítésre épül, valamint**
- **megfelelő közösségi alapú szolgáltatások kiépítése és fenntartása társul hozzá, továbbá**
- **a CRPD 4(3) cikke a folyamat során implementálásra kerül.**

2016. október 21.